

O B S A H

Předmluva	11
I. Sklářství	13
A) Sklo a jeho vlastnosti	13
1. Co je sklo	13
a) O struktuře skla	14
b) Vliv vnitřního slohu na vlastnosti skla	18
2. Základní pojmy	20
a) Tavení a tuhnutí	20
b) Přechlazení	20
c) Snížení bodu tavu a tuhnutí	20
d) Pojem tuhého roztoku	21
e) Eutektikum	21
f) Vznik sloučenin ze složek směsi	21
g) Směsné krystaly. Tuhé roztoky	22
h) Polymorfie	22
i) Vylučování krystalických hmot z taveniny	22
j) Krystalisační schopnost	22
k) Krystalisační rychlost	23
l) Viskosita (vazkost)	23
m) Přehřátí	24
n) Viskosní stav	24
o) Polymerace	25
p) Komplexní povaha skla	25
r) Odskelňování	25
s) Druhy krystalků ve skle	26
3. Soustavy důležité pro sklářství	26
a) Soustava $\text{Na}_2\text{O}-\text{SiO}_2$	26
b) Soustava $\text{K}_2\text{O}-\text{SiO}_2$	27
c) Soustava $\text{PbO}-\text{SiO}_2$	28
d) Soustava $\text{Na}_2\text{O}-\text{CaO}-\text{SiO}_2$	28
e) Soustava $\text{K}_2\text{O}-\text{CaO}-\text{SiO}_2$	29
f) Soustava $\text{Na}_2\text{O}-\text{Al}_2\text{O}_3-\text{SiO}_2$	30
g) Soustava $\text{K}_2\text{O}-\text{Al}_2\text{O}_3-\text{SiO}_2$	30
h) Soustava $\text{Na}_2\text{O}-\text{K}_2\text{O}-\text{Al}_2\text{O}_3-\text{SiO}_2$	30
i) Soustava $\text{Na}_2\text{O}-\text{CaO}-\text{MgO}-\text{Al}_2\text{O}_3-\text{SiO}_2$	30
j) Soustava $\text{Na}_2\text{O}-\text{CaO}-\text{Al}_2\text{O}_3-\text{Fe}_2\text{O}_3-\text{SiO}_2$	30
k) Význam koordinace	31
4. Složení skla	31
5. Vlastnosti skla	33
a) Chemické vlastnosti	33
aa) Odskelňování	33
bb) Odolnost k chemickým vlivům	34

ce) Podstata chemické odolnosti	35
dd) Uplatnění se chemického složení skla	36
ee) Hydrolytické třídy	36
ff) Působení různých činidel	37
gg) Mechanismus chemického porušování skla	38
b) Mechanické vlastnosti	38
aa) Specifická váha	38
bb) Pevnost	39
cc) Povrchové napětí	40
dd) Viskosita	40
ee) Tvrdost	43
c) Tepelné vlastnosti	43
aa) Tavitelnost	43
bb) Specifické teplo	43
cc) Tepelná vodivost	43
dd) Tepelná roztažnost	44
ee) Tepelná odolnost	45
ff) Tepelné dopružování	46
gg) Propustnost tepelných paprsků	46
d) Optické vlastnosti	46
aa) Lom světla	46
bb) Rozptyl světla. Achromatické čočky. Optické výpočty	47
cc) Pohlcování a odraz	49
dd) Difusní odraz	49
ee) Absorbce ve viditelné části spektra	50
ff) Absorbce v neviditelné části spektra	55
gg) Doplnkové barvy	55
hh) Světelná propustnost, optická hustota	56
e) Elektrické vlastnosti	56
aa) Elektrická isolačnost	56
bb) Elektrolysa skla	57
f) Přehled vlastností skla	58
B) Technologická část	58
1. Druhy skel	58
a) Rozdělení podle Prokopa	58
b) Rozdělení podle chemického složení	59
c) Rozdělení podle druhů výrobků	60
d) Rozdělení podle způsobu výroby a jiných znaků	60
2. Sklářské suroviny	60
A) Hlavní suroviny	60
a) Kyselé suroviny	60
1. Kysličník křemičitý	60
2. Kysličník boritý	63
3. Jiné kyselé suroviny	64

b) Zásadité suroviny	64
1. Sodné suroviny	64
a) Chlorid sodný	64
b) Soda	64
c) Síran (sulfát).	65
d) Bisulfát a chromitý sulfát	65
2. Draselné suroviny	66
Uhlíčan draselný (potaš)	66
3. Lithné suroviny	67
4. Vápenaté suroviny	67
a) Vápno	67
b) Vápenec	67
c) Kazivec	68
5. Hořečnaté suroviny	68
6. Barnaté suroviny	69
7. Zinečnaté suroviny	70
8. Olovnaté suroviny	70
9. Zirkoničité suroviny	71
10. Hlinité suroviny	71
c) Jiné hlavní suroviny	71
1. Skleněné střepy	71
2. Živec	72
3. Nefelinový syenit	72
4. Kaolin a jíly	72
5. Horniny	73
6. Struska	74
B) Pomocné suroviny	74
a) Barviva	74
1. Sloučeniny železa	75
2. Sloučeniny manganu	75
3. Sloučeniny chromu	76
4. Sloučeniny kobaltu	76
5. Sloučeniny mědi	77
6. Sloučeniny niklu	78
7. Sloučeniny uranu	78
8. Sloučeniny stříbra	79
9. Sloučeniny zlata	79
10. Sloučeniny síry	79
11. Sloučeniny selenu	80
12. Sloučeniny kadmia	80
13. Vzácné zeminy	80
b) Kaliva	81
1. Kryolit	82
2. Kazivec	82
3. Fosforečnany	82
4. Mastek	83

5. Živec	83
6. Kysličník cíničitý	83
7. Kysličník antimonitý	83
8. Kysličník arsenitý	83
9. Kysličník zirkoničitý	83
10. Kysličník titaničitý	83
c) Odbarviva	83
1. Burel	84
2. Kysličník nikelnatý	85
3. Selen	85
4. Vzácné zeminy	86
d) Čeriva	86
1. Kysličník arsenitý	86
2. Ledek	87
3. Antimoničnan sodný	88
4. Halové sloučeniny	88
5. Jiná čeriva	88
e) Leptací prostředky	89
3. Úprava surovin	89
a) Skladování surovin	90
b) Míšení kmene	90
c) Briketování kmene	92
4. Výpočet vsázky	93
a) Výpočet výtěžku skla a ztráty tavením ze složení kmene	94
b) Výpočet procentového složení skla z kmene	94
c) Výpočet molekulárního složení skla z kmene nebo z procentových složek	94
d) Výpočet kmene z procentového složení skla nebo z molekulárního vzorce	95
e) Kontrola složení kmene	95
5. Tavení	95
a) Vlastní tavení	95
b) Čerění	101
c) Sejití	103
6. Chlazení	104
a) Chladičí interval	104
b) Chladičí konstanta	106
c) Křivka chlazení	107
d) Polariskop	108
e) Stejnomořné napětí ve skle	108
7. Sklářské pece	108
a) Druhy pecí, jejich vyzdívky a stavba	108
b) Pece tavicí	110
aa) Druhy tavicích pecí	110
bb) Sklářské pánve, věnce, lodky a můstky	111
cc) Pec staré české hutě	114
dd) Pánvové pece	114

ee) Sklářské vany	116
ff) Některé druhy sklářských van	120
gg) Rekuperativní pece	121
hh) Šachtové čili fontánové pece	121
ii) Elektrické pece	122
c) Chladicí pece	123
aa) Chladicí pece oddílové	123
bb) Chladicí pece vozíkové	123
cc) Chladicí pece pásové	124
d) Pece bubnové a jiné vyhřívací	126
e) Pece temperovací	126
f) Pece zapalovací	126
8. Zpracování skla	126
A) Sklo duté	127
a) Druhy	127
b) Výroba dutého skla	128
aa) Sklářská píšťala	128
1. Foukání bez forem	128
2. Foukání do forem	130
3. Pneumatická píšťala	131
4. Zdobení v hutí	131
5. Přejímání	131
bb) Strojní práce	132
1. Lisofoukací stroje	132
2. Celofoukací stroje	134
3. Lisované sklo	141
B) Sklo ploché	143
Druhy	143
a) Ruční výroba	143
b) Foukací stroje	145
c) Tažení skla	145
d) Lití skla	147
aa) Licí stoly	147
bb) Broušení	148
cc) Zrcadla	148
e) Válcování skla	150
f) Bezpečnostní skla	150
g) Jiná plochá skla	152
h) Novodobé okno	152
C) Jiné druhy skel	153
a) Sklo chemické, varné a přístrojové	153
1. Druhy	153
2. Požadavky	153
3. Novodobá chemická skla	155
4. Skleněné přístroje	155
b) Skleněné tyče a trubice	156
c) Optické sklo	159
1. Požadavky	159

2. Druhy	160
3. Výroba	161
4. Povrchová úprava	162
5. Čočky a brýlová skla	162
d) Sklo osvětlovací	163
e) Fotosensitivní sklo	165
f) Sklo stavební	166
g) Sklo elektroisolační	168
h) Sklo pro elektroniku a atomiku	169
i) Spojování kovu se sklem	170
j) Sklo křemenné	171
k) Sklo průlinčivé	172
aa) Pěnové sklo	172
bb) Slinované průlinčivé sklo	173
l) Skleněná keramika	173
m) Šupinkové sklo — umělá slída	173
n) Strusky	174
o) Tavené horniny	175
p) Skleněná vlákna	175
aa) Vlastnosti	175
bb) Druhy	177
cc) Výroba	177
dd) Upotřebení	180
r) Drobné ozdobné skleněné zboží	182
s) Umělé drahokamy	183
aa) Ozdobné umělé drahokamy	183
bb) Technické syntetické kameny	184
9. Zdobení a dodělávání	184
a) Malování	184
b) Broušení	186
c) Jiné opracování skla	187
10. Vady skla	188
a) Kaménky ve skle	188
b) Šmouhy	192
c) Prachové bublinky	194
d) Bublinky	194
e) Vady povrchu	196
f) Jiné vady	196
Literatura	197
II. Smalty	198
1. Od starých výrobků k dnešním	198
2. Plech a litina	198
3. Příprava smaltu	201
4. Smaltování	202
5. Sušení	203
6. Pece	203
7. Reakce při vpalování základního smaltu	204
8. Vady	205
Literatura	206
Rejstřík	207